

# Motion till riksdagen

1988/89: Kr236

av Olof Johansson m. fl.

Radio och TV-frågor

---

## Sammanfattning

I denna partimotion framlägger centern förslag dels om förstärkning av Sveriges Radio-koncernens ekonomi och dels om regler för en television på regional och lokal grund.

Centern föreslår att en av de två TV-kanalerna öppnas för reklam. Reklamintäkterna skall komma hela SR-koncernen till del och således användas för att utveckla lokalradion, riksradiation och utbildningsradiation förutom att televisionens förutsättningar att klara en hårdnande internationell konkurrens förbättras. Centern kräver att frågan nu utreds med sikte på att förelägga riksdagen förslag hösten 1989. Reklamsändningarna bör starta den 1 januari 1991. I motionen kräver centern också att rationaliseringsarbetet inom koncernen fortsättes.

Centern kräver vidare i motionen en parlamentarisk utredning som skall utarbeta regler för television på regional och lokal grund vilken använder sig av det frekvensutrymme som Sverige tilldelats för markbundna sändningar. Dessa regler skall ha en sådan utformning att framväxten av decentraliserad TV-produktion främjas. Det växande internationella utbudet kan därigenom balanseras av ett lokalt utbud. Försöksverksamhet inom ramen för utredningens arbete bör inledas på Gotland och i ytterligare tre till fyra regioner.

Centern kommer att i kommittémotioner och enskilda motioner ta upp andra aktuella mediefrågor.

## Medieläget i Sverige

Utvecklingen på TV-området är för närvarande mycket dynamisk. Det monopol som SR-koncernen innehar för eterdistribuerad TV har i praktiken brutits genom att satellit- och kabeldistribuerad television nu når allt fler. Idag torde mer än en halv miljon hushåll nås av kabel-TV. Utbyggnaden är emellertid mycket ojämnt fördelad över landet. I exempelvis Göteborg och Malmö är hushållstäckningen för kabel-TV nu över 40% vilket får anses innebära att mediet spelar en avsevärd roll i den totala mediabiliden på respektive ort.

En av orsakerna till den allt snabbare utbyggnaden av kabel-TV är att en svenskspråkig kanal numera finns att tillgå i form av TV3. Denna kanal har utan tvekan etablerat sig i människors medvetande och i den svenska

mediavärlden. En serie tvister med Sveriges Television om sändningsrättigheter (ishockey-VM, tennismatcher och Kalle Anka) har givit kanalen en betydande uppmärksamhet. Den nya medeleffektsatelliten Astra som sändes upp i början av december kommer att distribuera TV 3. Härigenom förväntas den svenska marknaden för parabolantennor att växa kraftigt. Genom en förhållandevis liten (60–90 cm) antennenläggning till relativt lägre pris (5–7 000 kronor) kommer ca dussinet TV-kanaler att kunna tas emot från denna satellit.

Den snabbt förändrade situationen har också ställt Sveriges Televisions krisläge i blyxtbelysning. Detta public serviceföretag möter ständigt växande svårigheter att klara det uppdrag att erbjuda en television i allmänhetens tjänst som riksdagsbeslut och avtal med staten förutsätter. Den nya organisation som gäller från 1987 som en följd av 1986 års riksdagsbeslut har inte på något avgörande sätt förändrat situationen. Den främsta orsaken härtill är att riksdagsbeslutet inte innebar någon långsiktig lösning av SR-koncernens finansieringsproblem. Tydliga kristecken är att SR vid flera tillfällen missat de svenska sändningsrättigheterna till intressanta idrottsvenemang. Ett annat kristecken är att sponsringen nu sker i allt mer öppna former. Det är uppenbarligen också så att sändningar av idrottsvenemang är beroende av att delfinansiering genom smygreklamförsäljning kan åstadkommas. Vid sändning av en engelsk ligamatch en lördageftermiddag är det inte ovanligt att uppåt tjugotalet svenska företag annonserar efter planens sidor. Där förekommer ofta reklam också för produkter och tjänster som enbart kan förväntas ha svenska köpare (Stads-hypotek, Aftonbladet, Socialdemokratiska A-lotteriet, Folksam m. fl.).

En annan besvärande omständighet i den svenska mediapolitiken är den svenska regeringens passivitet. Det finns för närvarande inget beredningsarbete i regeringkansliet med sikte på att gripa sig an de problem som verkar alltmer uppenbara för allmänheten.

## Finansieringen av SR-koncernen

Sverige behöver ett väl fungerande public-serviceföretag för radio och television. Det är först genom ett sådant företag som det är möjligt att tillgodose övergripande mål och behov. Hit hör ett ansvar att bevaka och tillgodose hela landets önskemål och ett ansvar att tillgodose minoritetens intressen. Ett särskilt ansvar finns också vad gäller opinionsbildningen. Ett public-serviceföretag kan och får inte vara ensidigt beroende av reklamfinansiering.

Enligt centerns mening måste nu frågan om lösning av SR-koncernens finansiella kris ges högsta prioritet. Kostnadsutvecklingen är som ovan visats ogynnsam. Det finns konkurrenter som bjuder högre när rättigheter skall köpas. Sveriges Television får också allt svårare att kunna erbjuda svensk gestaltande produktion av god kvalitet. Det kulturpolitiska ansvar som företaget har blir allt svårare att fullgöra.

Samtidigt som kostnadsutvecklingen är ogynnsam uppvisar intäktsvidningen en sviktande utveckling. Avgiftssystemets konstruktion innebär att intäkterna har ökat kraftigt till följd av bättre hushållstäckning först för TV som

sådan och därefter för färg-TV. Idag har nästan alla hushåll färg-TV vilket ger en stagnationseffekt på intäktsutvecklingen.

Mot. 1988/89  
Kr236

Centern vill medverka till att säkerställa en långsiktig finansieringslösning för SR-koncernen. Utbudet av svensk kvalitetsproduktion på TV-området måste garanteras i ett läge när distributionen av internationell TV ökar dramatiskt. Mot denna bakgrund vill centern föreslå följande åtgärdsprogram:

1. TV-avgiften ges en nivå så att en betydande del av publicserviceföretagets finansiering långsiktigt kan säkerställas.

2. Reklam införes i en av Sveriges Televisions två kanaler.

3. Rationaliseringsarbetet inom koncernen måste fortsätta med syfte att möjliggöra en successiv förnyelse av medarbetarstaben och vidgat ianspråktagande av frilansmedarbetare.

Ifråga om ianspråktagande av reklamintäkter och därav föranledda utvecklingsinsatser bör följande gälla:

- En parlamentarisk utredning tillkallas våren 1989 för att i detalj utforma de regler som skall ligga till grund för denna finansiering. Förslag till erforderliga justeringar av aktuella lagar och avtal föreläggs riksdagen hösten 1989.
- Reklamsändningarna bör börja 1 januari 1991. Därmed ges god tid för förberedelser. Tänkbara reklamköpare kan också budgetera denna typ av reklam på ett sådant sätt att inverkan på exempelvis dagspressreklamen kan minimeras.
- Reklamen ska ligga i block och naturliga avbrott. Den får inte bryta program. Etiska riktlinjer bör finnas. Reklamutbudet i TV bör följa strängare regler än som för närvarande gäller för pressen.
- Reklam som intäktskälla skall enbart vara ett komplement till nuvarande finansiering.
- Ett särskilt företag inom SR-koncernen bör få ansvaret för försäljning och sändning av reklamen. Eventuellt kan det nyligen bildade dotterföretaget för uppbörd av TV-avgift även anförtros handhavandet av denna finansieringskälla för koncernen.
- I anslutning till att åtgärder vidtas för att säkerställa framtida finansiering bör en översyn göras av resursfördelningen inom koncernen. Bland annat måste verksamheten i TVdistrikten förstärkas. Inriktningen bör vara att av de medel som tilldelas televisionen skall 60% slussas till TV 2 vars verksamhet bygger på distrikten.

Riksradions distriktsorganisation måste förstärkas och dess uppgifter vidareutvecklas. Detta utvecklas i en särskild kommittémotion från centerpartiet.

- Radio och television i allmänhetens tjänst skall spela en betydelsefull roll för utbildning och folkbildning. En framtida resursförstärkning måste därför komma också Utbildningsradion till del.
- Intäktsförstärkningen bör även användas för en kraftfull satsning på lokalradion. I ett läge där lokalradion förfogar över ett eget distributionsnät – FM4 – är det angeläget att höga ambitioner ifråga om såväl kvantitet som kvalitet kan utvecklas.

Sverige har i internationella frekvensöverenskommelser tilldelats utrymme för markbundna sändningar av TV i sådan omfattning att det är möjligt att bygga ut såväl ett tredje som ett fjärde rikstäckande nät. Därtill kan ytterligare lokala sändare byggas i vissa områden.

Det framtida utnyttjandet av dessa ytterligare sändningsmöjligheter bör bedömas ur ett övergripande kultur- och mediepolitiskt perspektiv. Det kan då enligt centerns mening konstateras att utvecklingen på medieområdet just nu går i riktning mot att nationell och flernationell täckning för TV-kanaler nås genom att utnyttja satellittekniken. På samma sätt kan en lokal täckning nås genom kabeltekniken. Denna är emellertid till sin karaktär sådan att endast tätorter av någorlunda storlek kommer ifråga för utbyggnad. Småorter och glesbygder kommer sannolikt inte att nås av lokala TV-sändningar med denna teknik.

Enligt centerns mening är det angeläget att regler nu snarast tas fram som möjliggör ianspråktagande av de sändningsutrymmen som nu inte utnyttjas. Ur allmänkulturell synvinkel är det därvid angeläget att dessa regler får en sådan utformning att framväxten av decentraliserad TV-produktion främjas. Det växande internationella TV-utbudet kan därigenom balanseras av ett lokalt utbud.

Fristående TV-sändningar bör grundas på någon form av statlig koncession. En helt fri etablering är inte möjlig eftersom det ändå rör sig om ett begränsat antal sändningsmöjligheter. Det är angeläget att frågan om utformningen av lämpliga koncessionsregler snarast utreds. Den ovan nämnda utredningen om finansieringen av SR-koncernen kan lämpligen ges i uppdrag att utforma förslag till sådana regler och initiera en försöksverksamhet med television på regional och lokal grund. Enligt centerns mening bör därvid bl. a. följande riktlinjer ligga till grund:

- Koncessioner bör ges på en regional eller möjligen lokal grund. Projekt som ger god geografisk täckning bör ges företräde.
- Ingen intressent bör ha en dominerande ställning i företag eller projekt som får koncession. Projekt där ideella organisationer, folkbildningsorganisationer, högskolor, ortspress eller andra bärare av allmänna intressen medverkar bör ges företräde. Koncession bör vara tidsbegränsad.
- Det bör vara tillåtet för regionala/lokala TV-företag att samverka för att erbjuda ett allsidigt programutbud och längre sändningstid.
- Framtida finansieringsformer prövas inom utredningens ram.

För att vinna erfarenheter av vilka möjligheter en regional eller lokal ertersänd TV kan erbjuda bör som ett led i själva utredningsarbetet försöksverksamhet kunna inledas. Det har redan tidigare uttryckts intresse att på Gotland starta TV med denna inriktning. Ytterligare 3–4 försöksprojekt bör kunna ingå som ett led i utredningsarbetet.

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär en parlamentarisk utredning samt förslag om kompletterande finansiering av Sveriges Radio-koncernen genom reklam i en av TV-kanalerna från den 1 januari 1991 enligt de riktlinjer som anges i motionen,

[att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag syftande till försöksverksamhet med TV-verksamhet på regional och lokal grund enligt de riktlinjer som anges i motionen.<sup>1)</sup>

Stockholm den 10 januari 1989

*Olof Johansson (c)*

*Karl Erik Olsson (c)*

*Bertil Fiskesjö (c)*

*Gunnar Björk (c)*

*Pär Granstedt (c)*

*Karin Israelsson (c)*

*Per-Ola Eriksson (c)*

*Görel Thurdin (c)*

*Karin Söder (c)*

*Gunilla André (c)*

*Börje Hörnlund (c)*

*Agne Hansson (c)*

*Larz Johansson (c)*